

(Fremsat 29/10 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning går direkte til anden (sidste) behandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 23:

Forslag til folketingsbeslutning om naturbeskyttelse og naturgenopretning.

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.
(Fremsat 22/10 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Jeg ser ingen miljøminister.
Jeg bliver nødsaget til at udsætte mødet.
Mødet udsættes foreløbig i tre minutter.

Mødet udsat kl. 16.00

Mødet genoptaget kl. 16.03

Forhandlingen genoptoges.

Forhandling

Formanden:

Jeg kan oplyse, at miljøministeren har undskyldt, at han ikke var til stede, da sagen blev sat til forhandling.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Det er med meget stor interesse, jeg har læst dette forslag til folketingsbeslutning om naturbeskyttelse og naturgenopretning, der er fremsat af det radikale venstre.

Under læsningen af forslaget har jeg med tilfredshed konstateret, at forslagsstillerne i høj grad tænker i de baner, som også miljøministeriet forfølger for at styrke naturbeskyttelsen og tilgodese naturgenopretningen.

Set ud fra mit synspunkt er det navnlig velgørende, at der ikke i forslaget skråsikkert peges på i forvejen fastlagte synspunkter med hensyn til, hvordan problemerne skal løses.

Forslagsstillerne henviser til miljøministeriets styrelses dokumentation for naturtilstanden herhjemme. Det konkluderes på den baggrund, at positive miljøresultater kun viser sig langsomt, samtidig med at forringelserne på nogle områder stadig løber hurtigt.

Jeg finder det meget vigtigt at debattere, hvorledes vi får vendt denne udvikling på en velfalbalanceret måde. Håndfaste reguleringer, der ikke har forståelse i de befolkningsgrupper, der udsættes for dem, vil erfaringsmæssigt ikke have den ønskede effekt. Derfor er dokumentation og dialog helt nødvendig.

Vedrørende beslutningsforslagets pkt. 1 vil jeg kort bekræfte, at jeg med udgangspunkt i delbetænkningen fra arealudvalget vil fremsætte lovforslag om en enklere og stærkere varetagelse af natur- og miljøbeskyttelseshensyn i det åbne land. Forslaget vil blive fremsat i indeværende folketingsår.

Jeg kan endvidere bekræfte, at jeg i indeværende folketingsår vil redegøre for administrationen af naturfredningslovens § 43 og for, om der er behov for ændringer i loven eller i grundlaget for lovens administration.

Jeg kan oplyse, at jeg i statsministerens skriftlige redegørelse har annonceret en redegørelse til folketinget vedrørende miljøhensyn og marginaljord. Marginaljordsproblemet er sammensat, og vi må nøje vurdere, hvordan vi bedst muligt drøfter den mangesidige anvendelse af disse arealer. Ganske vist går udviklingen stærkt, men vi er dog her ude i så god tid, at vi kan sørge for, at tingene fra starten bliver grebet rigtigt an.

Jeg tror, at der vil være behov for en række konsekvensanalyser og nogle forsøg f.eks. med, hvordan man med tilskud kan styrke

[Miljøministeren]

naturplejen. Men dette kan vi nærmere drøfte under udvalgsbehandlingen.

Jeg finder også anledning til her at nævne den indsats mod NPO-forureningen, som netop er under forberedelse nu. Denne indsats, der navnlig sigter på at nedbringe landbrugets bidrag hertil gennem en mere miljørigtig anvendelse af naturgødning, vil også have en gunstig effekt på de marginale landbrugsjorder.

Også brugen af bekæmpelsesmidler er vigtig. Forbruget har været stigende i de sidste mange år. Det er en forkert udvikling, og den skal vendes.

Miljøministeriet arbejder for tiden med en redegørelse om bekæmpelsesmidler, og den vil blive fremlagt i dette folketingsår.

Vedrørende pkt. 3 om de statsligt ejede naturarealers forvaltning kan jeg medgive forslagsstillerne, at der er uhensigtsmæssige ting ved den fordeling af opgaver mellem skovstyrelse og fredningsstyrelse, som findes i dag. På den anden side vil jeg gerne gøre opmærksom på, at den opsplitning af arealforvaltningen mellem skovstyrelsen og fredningsstyrelsen, der nævnes i bemærkningerne til pkt. 3, ikke er korrekt. Det er skovstyrelsen alene, der varetager selve arealforvaltningen, mens fredningsstyrelsen varetager de overordnede fredningsmæssige hensyn også på statens arealer. Imidlertid har ministeriet i det seneste års tid drøftet internt, hvilke muligheder der vil være for at effektivisere ministeriets naturforvaltning, dvs. arealforvaltning, beskyttelse af dyr og planter samt friluftsliv, vel at mærke uden at etablere en mastodontorganisation.

Disse overvejelser berører ud over personalegrupper i ministeriet tillige i høj grad ministeriets samarbejdspartnere lokalt og centralt. Jeg er villig til at orientere miljø- og planlægningsudvalget om de overvejelser, vi gør os i miljøministeriet vedrørende dette spørgsmål, men jeg må som ansvarlig minister naturligvis fastholde, at det er min opgave at fastlægge opgavefordelingen mellem miljøministeriets styrelser.

Jeg har umiddelbart megen sympati for hensigten med forslagets pkt. 4, nemlig tilvejebringelse af flest mulige midler til sikring af vigtige naturarealer. Det har umiddelbart også min sympati, at tillige private virksomheder, fonde o.lign. kunne bidrage til en sådan fond. Jeg er dog på forhånd stærkt skep-

tisk med hensyn til, om der vil kunne mønstres private bidrag af betydning til denne fond. Endvidere er forslagsstillerne vel også opmærksom på, at en sådan fondskonstruktion vil kunne medføre betydelig uklarhed med hensyn til at placere ansvaret for den administration, der her finder sted.

Af disse grunde er jeg på forhånd skeptisk over for fondsløsningen, og forslagsstillerne er vel opmærksom på, at miljøministeriet med bistand fra erhvervsudvalget siden 1972 har opkøbt meget betydelige naturarealer med hjemmel i erhvervsloven. Men jeg er naturligvis også meget indstillet på at drøfte disse spørgsmål nærmere under udvalgsbehandlingen.

Efter denne ret positive gennemgang føler jeg til slut trang til at dryppe lidt malurt i bægeret. Det er min opfattelse, at forslaget i alt for ringe grad er opmærksom på, at det også er en opgave for den statslige arealadministration at skabe tilbud, så borgerne kan opleve naturen og søge sundhed og tilfredshed gennem friluftaktiviteter. Derfor er det vigtigt, når opgaverne prioriteres, også at medregne de omkostninger, der følger af denne opgave.

Dorte Bennedsen (S):

I de generelle bemærkninger til dette forslag nævnes det, at baggrunden for initiativet er de unægtelig meget dystre perspektiver, man har registreret for vores dyre- og planteverden gennem de sidste årtier, og socialdemokratiet deler denne bekymring for udviklingen, en udvikling, som jo både gennem forurening og hård eller måske snarere miljømæssigt forkert udnyttelse nu truer vores mest værdifulde naturområder.

Jeg vil ikke påstå, at der generelt har været døvhed for miljøsynspunkter, men de har været prioriteret i anden eller i tredje række forstået på den måde, at dersom de ikke kom på tværs af økonomiske, industrimæssige eller landbrugsmæssige interesser, kunne man da godt se med velvilje på miljømæssige foranstaltninger.

Vi må erkende, at sådan en holdning ikke længere er tilstrækkelig. Vores miljø og vores natur er nu så truet, at indsatsen for at redde den og beskytte den må have førsteprioritet over for en lang række andre hensyn, og der-

[Dorte Bennedsen]

for kan socialdemokratiet støtte det foreliggende beslutningsforslag.

I forslaget pkt. 1 tales der om behov for ændringer af en række love, og også her er vi enige og kan da tilsige vores støtte, ikke mindst hvis en sådan ændring også vil omfatte den stramning af fredningen af søer og vandhuller, som det radikale parti foreslog i foråret 1983, men som de radikale opgav igen – efter sigende efter krav fra regeringen – på trods af, at man havde et flertal for stramningen.

Vedrørende marginaljorder sagde ministeren, at han har annonceret en redegørelse for folketinget, og vi har faktisk med temmelig megen undren konstateret, at vi endnu ikke har set noget til den. Man kunne godt få den tanke, at en af årsagerne var, at landbrugsmi- nisteren endnu en gang, skal vi sige søger at spænde ben for miljøtiltag. Vi vil i hvert fald meget gerne fra miljøministeren høre, om denne mistanke skulle være rigtig, eller hvad årsagen er til, at vi endnu ikke har set noget til marginaljordsredegørelsen.

Ud over de initiativer, som dette forslag nævner vedrørende marginaljorder, vil vi gerne understrege et enkelt yderligere – det var vist det, ministeren strejfede lige til sidst – nemlig muligheden for at oprette naturparker. Miljø- og planlægningsudvalget var i september måned i Holland, hvor man har oprettet en række naturparker, og erfaringerne viser, at man netop gennem naturparker kan få varetaget miljøbeskyttelseshensynet og samtidig giver befolkningen rimelige muligheder for at bruge naturen, et hensyn, som socialdemokratiet finder væsentligt.

Som det tredje punkt omhandler forslaget administrationen af naturarealer, og dér vil jeg gerne straks understrege, at vi er helt klar over, at det er statsministerens opgave at lave ressortfordelingen, men vi tror også på, at statsministeren er interesseret i at høre på gode råd, og derfor skal vores gode råd være, at vi gerne vil tilslutte os forslaget om at sammenlægge forvaltningen i miljøministeriet.

I forbindelse med de bemærkninger, der står om Hedeselskabet, vil jeg gerne understrege, at vi finder det rimeligt, at de grønne organisationer også bliver repræsenteret i Hedeselskabet; de har også nogle legitime interesser dér.

Det sidste og fjerde punkt er forslaget om en naturfond til opkøb af værdifulde naturområder. Vi finder det overordentlig vigtigt at sikre økonomiske midler til arealerhvervelser, og det vil også fremgå af de ændringsforslag, vi stiller til finanslovsforslaget. Vi har nemlig med meget stor beklagelse konstateret, at regeringen for næste finanslov har besluttet at nedskære bevillingerne til dette formål med ca. 30 pct., og derfor vil vi gerne i forbindelse med forslaget om en fond understrege, at formålet for os må være, at det sikrer yderligere penge til arealerhvervelse og ikke bare bliver en anden måde at lette statsfinanserne for en udgift.

Til slut vil jeg lige bede den radikale ordfører nærmere forklare forslagets bemærkninger om, hvilke arealer fonden skal bevare, og hvilke den skal afhænde. Det er muligt, det er mig, der ikke kan læse indenad, men bemærkningerne forekommer mig ikke umiddelbart logiske, og vi vil gerne høre en forklaring på dem.

Sammenfattende kan jeg sige, at socialdemokratiet har en positiv holdning til forslaget, og at vi ser frem til et konstruktivt udvalgsarbejde.

Ahlmann-Ohlsen (KF):

Det er et interessant og åbent beslutningsforslag, som de radikale i dag har ført frem til behandling her i folketinget. Forslaget er præget af en særdeles fornuftig holdning til miljøspørgsmålene, en holdning, der, så vidt vi kan se, ikke er bestemt af ideologisk forudbestemthed, men af et ønske om at finde ud af så meget som muligt om årsagerne til den forringelse af naturen, der finder sted i Danmark. Netop når man undersøger disse årsager fordomsfrit, har man mulighed for at komme til resultater, der kan bruges til gavn for naturen. At de radikale så ikke får helt den store mediedækning i den anledning, skal de ikke være så kedede af, for resultater og troværdighed på området skabes som bekendt ikke ved store og flotte overskrifter i en enkelt uge, men ved et langt og sejt træk over årtier. Sådan har det været længe, og sådan har det været, lige siden det konservative folkeparti og socialdemokratiet i fællesskab vedtog miljøbeskyttelsesloven.

Jeg kan på min folketingsgruppes vegne love en velvillig udvalgsbehandling. Den

[Ahlmann-Ohlson]

kommer måske ikke til at foregå med ekspresfart, for vi hørte jo før, at ministeren er på vej med lovforslag, redegørelse og andet materiale på områderne, og det vil nok være uklogt på forhånd at afvise den sagkundskab, som miljøministeriet har sat på de samme opgaver.

Hvad angår beslutningsforslagets første punkt, er vi helt enig i målsætningen: bedre beskyttelse, bedre tilsyn og bedre pleje af karakteristiske og højværdige naturområder; ordet »højværdige« udspringer nok af ordet »ligeværdige«. Det er ikke få gange, vi konservative er blevet opmærksom på problematiske forhold af den nævnte type; jeg behøver vel blot at nævne Ringkøbing Fjord, Nørre Nissum Fjord og Råbjerg Sø som eksempler på steder, hvor der burde have været bedre beskyttelse, tilsyn og pleje. Tilstandene dér er ikke til at vise frem, når vi vil fremhæve det gode danske miljø.

Vi ser derfor frem til en grundig drøftelse af disse punkter, og når ministeren kommer med lovforslag og uddybende materiale om naturfredningslovens § 43, er jeg overbevist om, at vi når resultater under udvalgsarbejdet.

Det er en klog disposition at rejse marginaljordsproblematikken på nuværende tidspunkt, for hvis det går, som nogle mener, taler vi måske om arealer på op til 20 pct. af det dyrkede land. Man kan være i tvivl om størrelsen, men selv om det kun skulle blive det halve, er der tale om en markant ændring af det danske kulturlandskab. Her har vi ikke råd til at spille hasard. Vi må bygge på den sikrest mulige viden, inden vi går i lag med ordninger og regler for denne omformning af landskabet, så vi ikke påfører landskabet uoprettelige skader.

Hele marginaljordsproblematikken giver mig anledning til at hæfte mig lidt ved forslaget titel: naturbeskyttelse og naturgenopretning. Intentionerne bag titlen forhindrer ikke, at vi også må have lov til at udforme områder, som kan give vor tids mennesker naturoplevelser. Det kan være folk, der er ude at se på fugle, det kan være jægere, og det kan være kondiløbere, der ønsker sig afvekslende stier til deres daglige ture. Vi vil ikke kun være med til at forandre for at bevare, men vi vil også være med til at forandre for at skabe nyt og bedre.

Af disse få bemærkninger vil man formodentlig forstå, at den konservative folketingsgruppe med forventning ser frem til den i åbningstalens skriftlige del bebudede redegørelse om marginale jorder, som før var på tale.

Hvad angår arealadministration, deler jeg ministerens netop fremførte synspunkter. Det er ministerens sag at afgøre dette, og vi ser frem til at høre ministerens overvejelser desangående.

Endelig er der et forslag om en naturfond; man kan kalde det et forslag til at sætte sponsorbidrag bag naturen. Det ville være fint, hvis Superfos, Århus universitet, der jo ejer Cheminova, eller Kemisk Værk i Køge købte en forurenede å, fik den rensat og derpå overdrog den til samfundet. Ideen har jo i udlandet kunnet bruges til at finansiere store kulturbegivenheder, så mulighederne er måske til stede. Vi er noget usikre med hensyn til, om en sådan fond vil skabe andet end administration og mere bureaukrati, men mulighederne er der måske. Flere af naturorganisationerne har jo formidlet pengegaver til køb af særlig interessante områder, og vi skal vel passe på, at vi ikke kommer deres arbejde for nær.

Men alt det må vi nu se nærmere på, og med disse bemærkninger skal jeg endnu en gang understrege, at det konservative folkeparti går positivt ind i udvalgsarbejdet.

Sønderby (V):

Jeg har ligesom miljøministeren på min gruppes vegne selvfølgelig med stor interesse læst det radikale beslutningsforslag om naturbeskyttelse og naturgenopretning, og hvis jeg skal holde mig til de fire punkter, kan jeg vel ikke komme med en hel masse kritiske bemærkninger, måske lidt mere til bemærkningerne i lovforslaget, men jeg kan med det samme sige, at dette vel er et bidrag fra det radikale venstre til den løbende debat om, hvem der vil gøre mest for miljøet. De fleste punkter er, som miljøministeren har nævnt, jo med i de planer og i de forslag, der kommer eller er kommet fra regeringen. Derfor kunne man måske nok spørge, hvor nødvendigt forslaget er, men nu foreligger det, og vi er villige til at drøfte det. Vi kan måske også ved at få det gennemarbejdet og ved at se på, hvad der er sket i folketinget i årenes løb,

[Sønderby]

kaste lidt lys over de dystre forudsætninger, som man har lagt frem.

Det var nok en god idé, hvis man fra radikal side ville gøre noget af det, vi andre har prøvet at gøre. Vi har prøvet at se på alle de valgprogrammer, der er fremlagt i forbindelse med den amtskommunale og den kommunale valgkamp. Når man har gjort det, tror jeg egentlig, man bliver klar over, at alle partier, også venstre, i den kommunale valgkamp, ikke mindst denne gang – måske i særdeleshed denne gang – har virkelig gode, alvorligt mente miljøafsnit i deres valgoplæg, som i allerhøjeste grad vil sikre naturbeskyttelse og naturgenopretning. Vi kan vedtage forslag herinde, men det afgørende er alligevel, at græsrodderne uden for huset vil trække med, og det er tilfældet nu. Det er muligt, at der ikke havde været så meget, hvis vi havde sagt det for 4 år tilbage, at se i valgoplæggene, men kendsgerningen er, at alle er opmærksomme på de ting, som det radikale venstre har peget på her. Det er altså ikke et enkelt parti, der kan tage patent på det og sige, det er noget, de har løst; alle prøver på det. Men miljøet sikres bedst ved samarbejde alle grupper imellem og så ved lidt politisk saglighed. Det er ikke et angreb på fru Lone Dybkjær, men det kan være svært i denne forbindelse ikke lige at nævne det. Jeg havde forventet, at den nye miljøpolitiske ordfører for socialdemokratiet skulle have været ordfører i dag, så jeg havde den bemærkning til fru Ritt Bjerregaard, men den kan så være til fru Dorte Bennedsen, at det fremgår af de miljølove, der har været behandlet her i folketinget, at vi egentlig har lavet forlig om det meste. Man kan pille nogle enkelte ting ud, og fru Dorte Bennedsen kan sige: åh ja, hr. Sønderby er blevet trukket til, og det har taget lidt tid, der er nogle nattemøder osv. Det erkender jeg, men venstre og alle partier er jo blevet enige om det. Vi har egentlig lavet meget brede forlig – det er måske det område, vi har lavet de bredeste forlig på – og derfor synes jeg egentlig, det er skammeligt, hvis vi skal begynde at trække nogle enkelte frem og sige: vi er mere miljøbevidste end de andre.

Vi må også erkende, som man siger i beslutningsforslaget, at det ikke går så hurtigt. Vi var også med til at ændre vandløbsloven, men restaureringen af vandløbene kan fru Lone Dybkjær ikke se resultater af fra den

ene dag til den anden, altså om der er kommet flere fisk og flere planter, men alt det kommer.

Jeg er tilfreds med, at det ikke er tanken at lave reservater overalt, men målet er at fastholde landet som et sted, hvor mennesker kan leve og arbejde i pagt med en rigt varieret natur.

Her vil jeg gerne have indført, også af hensyn til den hetz, der fra anden side føres mod landbruget, at den enkelte landmand føler en dyb samhørighed med den natur og den jord, han skal leve af. Så er det sagt. Landmændene er nemlig også miljømæssige græsrodder.

Til de enkelte forslag har jeg følgende kommentarer. Hvad angår pkt. 1, venter vi, som ministeren siger, på arealudvalgets betænkning, og jeg kunne henvise fru Lone Dybkjær til at læse, hvad venstres medlem af amtsrådet i Århus har skrevet i amtsrådets blad om det. Det er meget positivt, og der sidder både folk fra Danmarks Naturfredningsforening, fra det radikale venstre og andre i det udvalg, så det regner jeg med falder på plads.

Det radikale venstre ønsker forbedret tilsyn, men i forlængelse af det, jeg sagde om den aktivitet og det ansvar, der er i de kommunale valgoplæg, tror jeg også, at det falder på plads.

Marginaljordsproblemet, som er nævnt i pkt. 2, er både fremme i EFs grøn bog, det er fremme i landbrugsministeriet, i miljøministeriet og ikke mindst i landbo- og husmandsforeningerne, som er meget opmærksomme på det, og derfor er jeg ikke i tvivl om, at vi også her kan finde en løsning.

Forslaget om samling af administrationen i miljøministeriet har været nævnt, og det skal statsministeren sætte på plads.

Som forslagsstillerne kan forstå, kan vi ikke fremtvinge den helt store modstand imod forslaget fire punkter. Der kan være nogle ting i bemærkningerne, som vi vil se på, men jeg synes, vi skal behandle det lige så sagligt, som alle andre forslag bliver behandlet i miljøudvalget, og det vil vi medvirke til.

Margrete Auken (SF):

Dette her er en af de situationer, hvor man kunne ønske, man kunne være en flue på

[Margrete Auken]

væggen, når der skal være regeringsforhandlinger om, hvordan man skal forholde sig til de miljølovsforslag, der skal fremsættes. Det får man ikke lejlighed til, men man kan måske forestille sig det.

Jeg vil lige sige til hr. Sønderby, at jeg håber, han i forbindelse med sin omtale af de brede forlig og sin omtale af det på gruppe-mødet i morges huskede at minde landbrugsministeren om det brede forlig, vi har lavet på NPO; det kunne lette en del af vores debat i øjeblikket.

I øvrigt vil jeg ønske det radikale venstre til lykke med dette forslag. Meget tyder på, at der er en helt overvældende opbakning til det. Vi har nok det problem, som også er forslagens problem, at det på sine steder er så ukonkret, at det giver anledning til en hel del velmenende ord, som det kan være svært at høre hvor megen magt der er bagved. Det er nok den største ulykke, vi har haft igennem de sidste ti års miljødebat, at snakken i og for sig har gået lystigt, men samtidig er det gået ganske rædsomt med naturen. Beslutningsforslaget siger det meget elskværdigt, men miljøministeriets egne redegørelser giver ganske dystre perspektiver, og derfor må vi ind i noget, der er knap så uforpligtende. Det er lidt uhyggeligt at se, at selv de offentligt ejede jorder tit er i en skidt forfatning, de kan ikke tjene til forbillede for ret meget.

SF kan stort set støtte samtlige de fire punkter i forslaget, men jeg har et par bemærkninger:

Til det første og den underforståelse, der er af problemerne med fredningslovens § 43, kunne jeg godt tænke mig at spørge fru Lone Dybkjær, om det ikke var en idé i virkeligheden at flytte hele det område væk fra amterne og lægge det over under fredningsnævne- og så give klageadgang til overfredningsnævnet. Det ville være godt at få lidt konkretiseret her, om det ikke var en af de metoder, vi kunne bruge, for så havde vi også en melding at sende hjem med miljøministeren til de hyggelige forhandlinger i regeringen.

Lad det så lige være sagt her – jeg tror også, jeg kan få fru Lone Dybkjær til at støtte det – at vi ikke skal have noget af, at naturen lægges over under frikommuneordningen. Der er lavet forsøg nok, og de er temmelig uhyggelige. Det ville være godt, om vi her kunne få en melding på det, så vi kan få lavet noget naturbevarelse, naturgenopret-

ning, og ikke de makabre forsøg, der lægges op til.

Et nøglepunkt i denne sag er at gribe den chance, vi nu har med marginaljorderne, og det er godt at vide, at ministeren snart kommer med den redegørelse, vi har bedt om. Det er meget vigtigt, at den debat kommer til at foregå ud over selvfølgelig i folketinget først og fremmest i miljøministeriets og miljøudvalgets regie. Det kan gå temmelig galt med den chance, vi har nu, hvis det ikke bliver samlet dér, hvor det trods alt er miljøinteressen, der tæller stærkest.

Jeg vil også godt her tilføje en bemærkning til forslaget om at bytte lidt rundt på styrelserne i miljøministeriet. Jeg skal ikke give helt konkrete forslag om, hvordan det skal gøres – det er heldigvis heller ikke min opgave – jeg kan blot sende det ønske med, at man i en sådan ombygning bevarer fredningsstyrelsens overblik og iderigdom og kombinerer den med skovstyrelsens handlekraft, og meget bede til, at det ikke bliver omvendt.

Hvad fonden angår, så synes jeg lige, vi skal sige til ministerens bekymringer om, hvad der mangler af penge, at ved vores tiltrædelse af EF blev der faktisk dengang lovet og lovgivet for, at der årligt skulle sættes 100 mill. 1972-kr. af. Jeg tror, man gjorde det i begyndelsen, men da havde man ikke planlægningsapparatet til at administrere det, og så er det stort set gået fuldstændig ud. Det er meget små penge, vi har, i sammenligning med de summer, der skulle være, så hvis ministeren bare her holder sig til, hvad der er blevet lovet og lovgivet om, skulle det jo være en smal sag at skaffe rigeligt med penge både til det helt nødvendige arealopkøb og til de ting, som man også kunne gøre derudover. Det er jo ikke kun et spørgsmål om, at staten kommer ind og erhverver det hele, men nok så meget om, at man støtter en række andre initiativer til andre former for dyrkning, anden form for udnyttelse af de arealer end den behårdede kommercielle, som har været med til at bringe os i den forfærdelige situation, vi er i nu.

Det ville være godt at få et par meldinger, altså om § 43, vedrørende frikommuneordningen her, så vi kunne spare ministeren for en hel del lovgivningsulejlighed og han kunne gå hen og skrotte hele det projekt. Og så måske også lige en melding om, hvordan det

[Margrete Auken]

er med først og fremmest de radikales støtte til de ændringsforslag i finansloven, som tager højde for f.eks. at gøre denne udmærkede idé om en fond til et ordentligt redskab i den gode sags tjeneste.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Nu plejer landbrugsministeren at kunne svare for sig selv, og jeg behøver heller ikke at forsvare de synspunkter, som landbrugsministeren står for, for jeg har forelagt den ordførertale, som jeg har afleveret her, fru Margrete Auken, for gruppen i dag, og der var ikke én, der var modstander af den. Der var måske endda én, der syntes, at jeg ikke var god nok. Jeg synes, at i forhold til, hvad jeg plejer at være, så var jeg meget venlig i hvert fald.

Jeg har på mange møder – ikke daglig, men flere gange om ugen – siden vi vedtog NPO-handlingsplanen, været ude at fortælle om den. Jeg har på hvert eneste møde forsvaret den og på hvert eneste møde sagt: nu må I se at komme i gang, og hvis I vil bevare tilsynet, så er det om at komme i gang. Det er derfor, jeg sagde til fru Lone Dybkjær, at vi har ikke så meget behov for at sørge for, at det tilsyn kommer ud i kommunerne, når de er opmærksom på det, og derfor skal man ikke være så nervøs.

En anden bemærkning til fru Margrete Auken, der sagde om fonden, at det er en smal sag at skaffe de penge: ja, det er sikkert en smal sag for de konservative. Hr. Ahlmann-Ohlsen sagde, at dem kunne man få fra Superfos. Man kunne jo også gå til SiD og sige: I har 180 mill. kr. I kan ikke vælte regeringen med dem alligevel. Kunne I ikke give 50 mill. kr. til den fond dér? Vi har ikke det mindste imod, at man laver den fond. Jeg er bare lidt betænkelig ved, hvis den fond skal laves, at man stikker et sugerør ned i stats-, amts- og kommunekasserne. Ellers er vi meget villige. Den nationale trust, som man har i England, er udmærket. Men når fru Margrete Auken siger, at det er en smal sag at skaffe de penge, så glæder jeg mig til, at den smalle sag viser sig ved, at alle betaler til den, og det vil vi gerne være med til, bare det ikke bliver stat, amter og kommuner.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er helt bevægende at høre den iver, hvormed de borgerlige partier formøbler SiDs formue, hver gang de kan se deres snit til det. Men det er slet ikke de småpenge, jeg taler om. Jeg taler om lov nr. 230, og det er helt anderledes beløb, der er tale om her, så om vi bare laver lidt hen i retning af det, så behøver vi ikke at stå med hænderne begravet hverken i Cheminovas eller i SiDs lommer. Så kommer pengene.

Birgith Mogensen (CD):

Centrum-demokraterne vil på linje med forslagsstillerne gerne fastslå, at der er talt længe og rigeligt om miljøet og dets problemer. Nu må der handles, ikke fordi det er populært, ikke fordi der er nogle, der søger at tage patent på at føre miljøpolitik, men fordi det er nødvendigt.

Vi har alle et medansvar, ikke kun de af os, der har børn og vil sikre dem en god verden at leve i. Vi har alle nu viden nok til at forstå nødvendigheden af, at der gøres en effektiv indsats. Men effektiv indsats koster. Vi kan lige så godt med det samme tage tyren ved hornene og erkende, at det er det, den kommende miljødebat vil dreje sig om, altså ikke så meget om nødvendigheden, men om, hvordan vi finder midler til den nødvendige indsats.

Forslagsstillerne peger på oprettelse af en naturfond. At denne fond skal have midler via finansloven, skaber allerede det ene problem, at vi på linje med regeringens tre øvrige partier må fastholde, at der ikke er flere penge at hente udefra. De skal altså hentes fra de eksisterende budgetter.

Så kommer vi til det forbistret vanskelige: hvorfra skal vi hente disse penge? Hvem eller hvad skal det så at sige gå ud over, at vi nu må omprioritere?

I næste uge skal tinget igennem en større miljøpolitisk debat. Ved den lejlighed vil der sikkert blive vist flere veje end dem, vi kan nå at berøre her i dag, men jeg vil da gerne benytte lejligheden til at foreslå, at de bemærkninger, der har været fremført om afgifter i forbindelse med bekæmpelse af forurenende virksomhed, også overvejes i forbindelse med oprettelse af den naturfond, som forslaget omtaler, og at det også overvejes,

[Birgith Mogensen]

om det ikke vil være rimeligt at søge en sammenlægning af de to begreber, forslaget omtaler, nemlig en statslig arealadministration og en naturfond. Det er jo dog to alen ud af samme stykke.

CD betragter det fremsatte forslag som et udmærket udgangspunkt for næste uges miljøpolitiske debat. Vi mener, det vil være forkert at tage stilling til forslaget indhold i dets foreliggende form, men vi ser gerne, at det indgår i debatten i næste uge. Vi vil derfor opfordre forslagsstillerne til at lade det fremsatte forslag indgå som et led i den nævnte debat.

Steffensen (KrF):

Det beslutningsforslag fra det radikale venstre, vi har til behandling i dag, hilser kristeligt folkeparti velkommen. Det er jo et forslag, som i alle sine intentioner må være noget, som kan støttes af enhver, der ønsker at være med til at bevare naturen og sørge for, at der kan ske en genopretning af de skader, som allerede har fundet sted. Derfor vil vi sige, at de elementer, som ligger i beslutningsforslaget, kan vi i princippet helt tilslutte os.

Nu er det jo sådan, som det allerede er nævnt af adskillige ordførere, at på en række områder, ja næsten på alle de fire punkter, som er nævnt i forslaget, er der i hvert fald tre initiativer fra regeringen på vej allerede, og det vil naturligvis være helt rimeligt – og det er vel også forslagsstillerens hensigt – at disse overvejelser indgår i bearbejdelsen af forslaget fremover.

Når vi tænker på punkt 1 i forslaget, så er det jo helt klart, at den fysiske planlægning og natur- og miljøbeskyttelse er meget vigtig, og det er netop det, som er blevet bearbejdet grundigt i arealudvalget, det ved alle jo; men at vi er enige om en bedre beskyttelse, et bedre tilsyn, en bedre pleje, skal der ikke herske den mindste tvivl om. Jeg synes blot, at vi nu må lade arealudvalgets betænkning og de lovforslag, som måtte følge af denne, indgå i helheden.

Vedrørende marginaljorderne venter vi på redegørelsen, og vi kan vel forvente, at den er lige på trapperne. Også dér er der jo helt oplagte problemer, der bør løses, og derfor er det udmærket, at spørgsmålet bliver rejst her i beslutningsforslaget.

Når man igennem f.eks. fredningsvirksomheden, som den fungerer efter vores system, oplever, hvordan marginaljorden den ene gang efter den anden trænger til at blive, om jeg så må sige, taget hold om, så er det udmærket, at der nu tages initiativer til, at det sker.

Punkt 3 i beslutningsforslaget vedrører jo opgavefordeling – hvis vi kan bruge det udtryk – mellem miljøministeriets styrelser. Til det har vi ikke så mange kommentarer; det kan godt være, at der er nogle ting, man kan se på dér, det skal jeg ikke her gå nærmere ind på, blot sige, at det er jo, som det er nævnt i bemærkningerne eller i ordførertalen, tror jeg, det er, statsministerens område at fordele opgaverne mellem sine ressortministre.

Naturfondstanken kan man måske nok sætte spørgsmålstegn ved, ikke fordi vi er negative over for den – det er udmærket, at den bliver taget op – men når jeg alligevel vil sige, at man måske må overveje, hvordan man skal udforme den, så er det, fordi det også igennem overfredningsnævnets arbejde er blevet konstateret, at vi jo har fået opkøbt ganske store arealer, som ministeren også nævnedes det, igennem årene, og det virker fortrinligt. Det er muligt, at det bør gøres endnu mere effektivt; og at naturfonden er et middel dertil, vil vi absolut ikke afvise.

Vi vil alt i alt være meget positive i udvalgsarbejdet.

Poulsgaard (FP):

Kommer de grønne ikke ind i folketinget, så kan de da hilse med tilfredshed, at de allerede har gjort en stor indsats, og det er da godt, at kommunevalget snart er ovre, så vi kan komme ned på jorden igen, for det her er da noget værre bras, for at sige det mildt. Hvor – jeg havde nær sagt noget slemt, selv om det var himmelske magter, der påkaldte det – hvor er der belæg for, at den danske dyrenatur er truet, hvor er der belæg for det? Nævn mig bare ét eneste sted! Derimod har man totalt fredede områder, hvor der ikke kommer et menneske, og når Vor Herre skal passe det, så bliver det noget værre noget til sidst, ikke? Men det hører i hvert fald ikke nogen steder hjemme, det dér med, at noget dyreliv er truet; det er simpelt hen et grønt

[Poulsgaard]

forslag, nu kom fru Ritt Bjerregaard jo nogle i forkøbet.

Det er det ene, der skal siges. Og så er der altså politikere herinde, der helt bevidst lukker øjnene for kendsgerningerne. Jeg kan faktisk ikke forstå, at fru Lone Dybkjær gør det, for hvad er kendsgerningerne? Kendsgerningen er, at nationalbankdirektøren nu siger: vi skal til at stramme, nye skatter, nye afgifter. I forvejen er vi vel verdens hårdst beskattede – ja, måske er Sverige lidt hårdere beskattet end vi – og så tror man stadig væk, at man kan komme rendende her med udgiftskrævende forslag. Og fru Margrete Auker, der kan stå her og sige: det er jo helt forfærdeligt med den kommercielle udnyttelse, der foregår. Hun er et af de børn af 68-oprøret. De bliver jo aldrig voksne, de mennesker dér fra 68. Det var industrien, der gjorde, at de kunne fortsætte i whiskybæltet, de kunne have de dyre biler, de flotte huse og rejse på ferie og ikke bestille ret meget. Det kunne de, takket være at industrien forstod at udnytte nogle muligheder, men man leger jo stadig væk 68.

Hvad er det for jord, der skal til at plantes til med juletræer? Det kan da godt ske, at det er den rigtige vej at gå, det vil jeg da ikke afvise, det kan da godt ske, at der er nogle af de jorder, der bliver dyrket i dag, der er urentable at dyrke, men så lad da landbruget selv finde ud af det. I det øjeblik, man holder op med at give tilskud til ethvert erhverv, der kommer i knibe, men lader erhvervene trives i frihed og ikke laver alle de her misundelsesindgreb med love her i folketinget, så skal landbruget nok selv finde ud af, hvilken jord der er værd at dyrke, og hvilken jord der ikke er værd at dyrke. Noget planter man måske til med juletræer, men det behøver man altså ikke de radikales hjælp til.

Og så kan jeg ikke rigtig nære mig for at spørge – selvfølgelig kan det være tilfældigheder, det ved jeg ikke – men når jeg ser på, hvem der er forslagsstillere her, så savner jeg i hvert fald én, jeg savner hr. Larsen-Ledet. Det kunne vel ikke være, fordi han er lidt mere fornuftig og ved, hvad landbrugsjord også kan bruges til? Men det kunne man jo så spørge hr. Larsen-Ledet om, og nu spørger jeg i hvert fald fru Lone Dybkjær i første omgang.

Fremskridtspartiet har sagt gang på gang, at det er de virksomheder og andre, der foru-

rener, der skal betale for forureningen. Vi har også sagt, at der er begået synder i fortiden. Dem skal vi have ryddet op i. Men kendsgerningen er, at vi jo er godt på vej til at have fået ryddet op. Vore vandløb, vore åer, vore søer, og hvad vi har, har jo aldrig nogen sinde været så rene, som de faktisk er i dag, så derfor er det jo fantastisk, at man kan skrive sådan noget, som at dyre- og planteliv er truet i Danmark. Jeg er spændt på at høre, hvor det er truet henne.

Det fortvivlende er bare, at når man lytter til ordførertalerne herinde, ja, så er de jo så grønne alle sammen; det er lige ved at kunne ses på fingrene på dem, så det grønne må da smitte af til sidst. De står jo ligefrem i kø for at føre grøn politik. Men hvad med en økonomisk politik? Hvad med vore børn og børnebørn? Hvilke ressourcer skal de have? Men dem fra 68, de kan jo stadig væk smile, det er da godt.

Lone Dybkjær (RV):

Til hr. Poulsgaard kan man jo starte med at sige, at »hvis det er fakta, så benægter a fakta«. For det er jo det, der sker. Vi har i vores bemærkninger henvist til, at der faktisk er tale om naturødelæggelse, og jeg er ked af, at hr. Poulsgaard ikke har læst bemærkningerne. Jeg er i øvrigt ked af, at hr. Poulsgaard ikke følger med i debatten, men det kan ikke undre, for selv NPO-handlingsplanen blev jo vedtaget i et meget bredt forlig, men uden fremskridtspartiet, og det er formentlig, fordi fremskridtspartiet ikke anerkender, at der faktisk er tale om nogen nitratforurening. Så kan vi altid diskutere, om der ikke også er anden forurening, eller hvem der er den mest forurenende og alt muligt andet. Men der er faktisk ikke nogen, som – ud over fremskridtspartiet – har nægtet, at der er tale om forurening, som truer søer og vandløb, og som gør, at det faktisk i løbet af en årrække ikke vil være muligt for dyr, fisk osv. at leve der. Men man kan simpelt hen ikke gå ind i en diskussion med hr. Poulsgaard om disse ting, for han tror simpelt hen ikke på det, der står om disse ting. Han tror kun på, hvad han selv kan se, og det er åbenbart ikke særlig meget i denne sammenhæng.

Jeg vil godt sige til hr. Poulsgaard, at også hr. Larsen-Ledet er bag dette forslag – jeg

[Lone Dybkjær]

siger det bare for en ordens skyld – og at hr. Larsen-Ledet selvfølgelig også har sans for landbrugsjord, og hvad landbrugsjord kan bruges til, men han har altså også sans for, at der er steder, hvor der er tale om forurening, og hvor der derfor er noget, man skal gøre.

Så vil jeg i øvrigt gerne takke de øvrige ordførere for deres meget positive holdning, og jeg er også glad for, at det stadig er muligt, selv om der er et parti, der kalder sig de grønne – de har nu tit optrådt til kommunevalgene – også herinde at få en debat, uden at man hele tiden skal have at vide, at det er bare, fordi der er en kommunal valgkamp i gang. Det er jo ikke det; der har ikke været fremsat et forslag før.

Til ministeren vil jeg også godt sige tak for de meget positive bemærkninger. Jeg skal lade være med at gå dem alle sammen igennem, men sige, at jeg, hvis jeg skal trække en enkelt ting frem, var meget glad for de bemærkninger, der kom om bekæmpelsesmidler og den forkerte udvikling, ministeren jo klart sagde der var tale om. Det synes jeg lover godt for, at vi kan komme videre på det her område. Jeg tror, det er et af de virkelige truende områder, som vi kommer til at beskæftige os meget med i den kommende tid.

Jeg erkender jo, at det er ministerens opgave fuldstændig at bestemme ressortfordelingen, og hvad ved jeg, og jeg erkender også, at det jo altid er svært, når man kommer ind på den slags, og derfor garderer jeg mig faktisk også i bemærkningerne, fordi det er utrolig svært, hvis man accepterer den bundne opgave, der hedder, at man ikke bare skal udvide, så at undgå at gå ind i noget af det bestående. Det kan jeg altså ikke se hvordan man kan løse. Det er jo meget nemt for mig at komme med noget knopskydning, men det er ikke særlig konstruktivt, og det er faktisk derfor, jeg er kommet med nogle forslag til, at det i hvert fald ikke på det administrative område behøver at koste noget. At det så i øvrigt kommer til at koste noget, er en anden sag, men det behøver faktisk ikke på det administrative område at komme til at koste noget; dér mener jeg man kan omdisponere, og det er såmænd derfor, at jeg overhovedet går ind i et område, der jo selvfølgelig – det erkender jeg også – ikke er mit.

Til fru Dorte Bennedsen vil jeg komme med en bemærkning om, at jeg er enig i, at

vi skal prøve at inddrage de grønne organisationer.

Så spurgte fru Dorte Bennedsen også om arealerhvervelser og nedskæringer, og det er ikke min mening med dette forslag, at der bare skal være tale om lettelser for statskassen. Jeg vil godt som en generel bemærkning sige, at jeg ikke synes, det er odiøst i sig selv, hvis det i øvrigt er fornuftigt, at lette statskassen. Det kan godt være, vi ikke er helt enige om det, og jeg vil ikke gå ind i en finanslovdiskussion netop i dag omkring det her, men bare sige, at vi tror, det kommer til at koste noget, og så er det et spørgsmål om at finde nogle penge, og det må vi så diskutere.

Om fonden vil jeg gerne sige, at det er selvfølgelig denne balancegang med, i hvilket omfang man skal lade statsafhængige eller mere eller mindre private eller mere eller mindre selvejende institutioner få driftstilskud eller ej, og det er sådan set den åbning, jeg giver her. Det kan godt være, at det vil være bedre, at det overgår til staten, hvis der permanent skal være tale om rene driftstilskud. Det synes jeg man kan diskutere; det er sådan set mere for, at man ikke bliver beskyldt for det her med, at nu vil vi hælde en masse penge ud i det private, som vi ikke har nogen om helst kontrol med; det synes jeg vi skal diskutere. Vi har i og for sig ment, at det måtte være en opgave og et incitament at få det til at hvile i sig selv ved hjælp af plejekontrakter, ved hjælp af initiativer, ved hjælp af at inddrage folk og så ligesom sige: hvis det nu ikke kan hvile i sig selv og ikke går over på driftstilskud, så kan det godt være, vi skal have det overdraget til staten, ikke? Problemet er jo den balancegang med at prøve at få så meget privat ind i billedet og så mange almene organisationer, og hvad ved jeg, ind i billedet og så samtidig ikke bare gøre det til en sovepude, fordi vi er villige til at hælde hvad som helst af penge i det. Det er såmænd det, der ligger i det, og det mener jeg er noget, vi kan finde frem til.

Jeg vil gerne til hr. Ahlmann-Ohlsen sige, at jeg er glad for de positive bemærkninger generelt, men også for, at hr. Ahlmann-Ohlsen snakkede om naturoplevelse. Jeg havde jo sådan forskellige statsministertaler for øje, da jeg snakkede om naturgenopretning, og vi har jo i meget lang tid snakket om økonomisk genopretning, og så syntes jeg, jeg ville

[Lone Dybkjær]

blive i det kendte konservative sprog og tale om naturgenopretning, for så tænkte jeg, at jeg måske lettere kunne få en positiv opbakning til forslaget. Om det er det, der har gjort det, ved jeg ikke, men jeg er i hvert fald glad for det. Jeg synes også, at det må være muligt at inddrage private, og jeg opfattede også hr. Ahlmann-Ohlsens bemærkninger om Cheminova og Kemisk Værk Køge, og hvad ved jeg, som alvorlige og ikke bare som spøgefulde bemærkninger, og jeg tror, det er muligt at gøre det. Jeg tror, der er private midler, man kan inddrage også til det her.

Jeg er sådan set ikke i tvivl om, at venstre var de mest negative, og det er der måske ikke noget at sige til. Jeg synes alligevel, det er fantastisk, at hr. Sønderby ligesom kan stå her og beklage meget, at han ikke kan fremtvinge den helt store modstand mod forslaget. Det er bare ærgerligt, hva'? Og så vil jeg slet ikke gå ind på det med saglighed. Jeg mener, at dette forslag er et udtryk for saglighed og i øvrigt ikke indeholder særlig bombastiske udtalelser.

Jeg har ikke med dette forslag villet tage patent på noget, men jeg synes, det er vigtigt, at man holder denne debat i gang og også holder en debat i gang på disse områder i tide. Jeg synes, det er meget vigtigt, at man holder en løbende debat i gang. Det er jo rigtigt, som hr. Sønderby siger, at man først kan se resultaterne af sit miljøarbejde efter en periode, men det betyder jo ikke, man skal sidde og sove, fra man har vedtaget et forslag, til man ser resultatet. Det er ikke meningen med en løbende planlægning og debat. Meningen er jo hele tiden, at man skal løbende vurdere, men det er ikke sådan, at man laver noget, og så sætter man tingene i stå og venter på, hvordan det så ser ud, og så går man videre. Det er faktisk meningen, at man skal have en løbende debat og vurdering, og det er også det, dette forslag er et udtryk for. Jeg erkender da, at der er mange partier, der arbejder med disse ting, men det skulle jo ikke gøre det vanskeligere at gennemføre det, synes jeg. Det håber jeg så vi kan få at se at det ikke er.

Det spørgsmål, som fru Margrete Auken helst ville have svar på, gjaldt frikommuneordningen, og jeg vil godt sige, at jeg ikke er tilhænger af, at der sker ændringer på det område. Jeg synes, at det, det drejer sig om, når man skal ændre, er, om man ændrer no-

get, som kan føres tilbage igen, eller om man laver permanente ændringer. Det er muligt, at man kan lave noget, hvor der lempes på nogle ting, men jeg vil sige, at generelt for naturområdet er det jo sådan, at det koster utrolig meget at tilbageføre, hvis der sker fejl, og derfor er det meget vigtigt, at man hele tiden har noget langsigtet og noget overordnet på dette plan og ikke får lavet nogle ændringer, som man senere hen vil fortryde, og som er isolerede.

Finansloven vil jeg altså tillade mig at lade være med at gå ind på nu.

Til fru Birgith Mogensen vil jeg bare sige, at jeg er meget glad for de ord, der kom fra centrum-demokraterne. Jeg synes – når man også sammenholder det med kristeligt folkepartis udtalelser – at der virkelig er belæg for, at der sker en indsats. Man kunne vel næsten ikke sige det klarere, end fru Birgith Mogensen gjorde det. Der er talt meget, og nu må der handles, og en effektiv miljøindsats koster penge, og det er det, miljødebatten kommer til at dreje sig om: hvor skal vi skaffe dem fra? Og det synes jeg er en udmærket måde at anskue det på. Og jeg synes, det er fint, at centrum-demokraterne vil kaste sig ind i debatten, også med henblik på at finde midler, sådan at vi kan få en bedre miljøbeskyttelse, end vi har i dag.

Til slut skal jeg sige tak til ordførerne for den positive holdning, de har haft til forslaget, og for de positive udsagn, der har været om, at vi kan få et godt udvalgsarbejde omkring disse ting.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Der blev stillet et par spørgsmål, som jeg skal svare på:

Først var det fru Dorte Bennedsen, der var inde på spørgsmålet om marginaljorderne; om jeg nu også ville gøre noget ved det, og hvordan det lå?

Og dér må jeg jo sige: ja, det vil jeg rigtig nok, og denne redegørelse er, som man udtrykker det, lige på trapperne. Det er et meget, meget kompliceret spørgsmål. Jeg finder derfor også, at det er en god ting, at vi kan udskyde den egentlige debat, til jeg nu kommer med denne redegørelse.

Men jeg kan da godt oplyse allerede nu, at jeg føler behov for at igangsætte en række

[Miljøministeren]

meget kortvarige undersøgelser til yderligere belysning af marginaljordsspørgsmålet.

Nu tror jeg også, der er behov for, at vi får gennemdrøftet yderligere beskyttelse af vandløbene, eventuelt gennem indførelse af en eller anden form for beskyttelsesbrømme.

Jeg mener også, at der i høj grad er brug for, at vi får drøftet den alternative udnyttelse af disse jorder, f.eks. med skovtilplantning. Vi så jo i Holland på den tur, som miljø- og planlægningsudvalget var på, hvordan man dér havde grebet tingene an. Og der er jo ingen tvivl om, at hovedproblemet ligger i, at disse jorder ikke i dag med den udgift, man har for at producere, og med den pris, man får for varerne, kan være givtige i alle tilfælde. Derfor må man vurdere, hvad vi så kan bruge dem til.

Naturparken: det er ganske sjovt, at fru Dorte Bennedsen nævnte netop dette problem. På min tur i Malaysia blev jeg netop bedt om at redegøre for vores holdning til naturparker, som man dér var i gang med at opbygge, og jeg skal da indrømme, at jeg med glæde kunne meddele min kollega, at når han nu kommer til Danmark til foråret, så ville vi have en vis glæde og stolthed over at kunne vise ham Vestamager. Dér har vi måske kimen til at kunne få lavet en pragtfuld naturpark for Københavns befolkning.

Fru Margrete Auken var igen inde på spørgsmålet om penge til denne fond. Og jeg skal ikke bruge lang tid til lige at vende tilbage til denne fond, men jeg tror, det kan være væsentligt, at vi får et par betragtninger ind i udvalgsbehandlingen.

Det, jeg er mest bekymret over eller usikker over for, er den uklarhed, der kan opstå med hensyn til placering af ansvaret på administrationen – jeg nævnte det i mit første indlæg – også fordi opgaven for så vidt allerede varetages af miljøministeriet igennem erhvervsloven – det var hr. Steffensen inde på – selv om størrelsen af bevillingerne til denne lov selvfølgelig sætter en grænse for, hvor store arealer vi kan sikre.

Jeg finder det lidt ulogisk, at fonden kun agter at beholde de rentable eller i hvert fald ikke underskudsgivende arealer. Det kan føre til, at netop de arealer, som er i behov for udgiftskrævende naturgenopretning, ikke kan håndteres i fondens regie alligevel.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at vi i ministeriet på foranledning af friluftslivets organisatio-

ner i øjeblikket overvejer spørgsmålet om etablering af en friluftsfond. Denne fond skulle kunne yde tilskud og lån til utraditionelle friluftaktiviteter, og det vil næppe medføre administrative problemer og da slet ikke i retning af dem, som den foreslåede fond nok vil give. Men lad os nu drøfte det i udvalget og se, om vi kan finde en fornuftig løsning på det.

Fru Margrete Auken nævnte også spørgsmålet om naturfredningslovens § 43 og spurgte, om den fungerer tilfredsstillende.

Man har jo fra miljø- og planlægningsudvalget bedt mig om at komme med en redegørelse for den nuværende praksis efter § 43. Den vil jeg snarest tilstille udvalget. Allerede nu kan jeg oplyse, at det er fredningsstyrelsens opfattelse, at den seneste ændring af § 43 har betydet en tilbagegang, hvad angår vådområder, heder og strandenge. Der er imidlertid meget, der tyder på, at administrationen af § 43 endnu ikke er lagt ind i helt faste rammer. Det er fredningsstyrelsens opfattelse, at administrationsgrundlaget vil blive væsentlig bedre i takt med den registrering af § 43-områder, der foregår for tiden. Hele den diskussion er også kompliceret, og den vil vi nok kunne få uddybet, når jeg kommer med min redegørelse. Der vil for øvrigt også i denne redegørelse fremkomme bemærkninger angående marginaljorder og miljøinteresser.

Så var hr. Steffensen inde på spørgsmålet om arealudvalget, og jeg tror, at en anden ordfører også var inde på spørgsmålet om, hvorvidt jeg ville følge arealudvalgets indstilling op.

Jeg har nævnt tidligere, at jeg agter i indeværende år at fremsætte lovforslag på grundlag af arealudvalgets indstilling. Det har stillet forslag om, at der kommer nogle ændringer, som gør planlægningen mere målrettet og håndterbar. Det foreslår en planlægning på tværs af sektorerne, så amtsrådene får bedre mulighed for at udarbejde en sammenhængende miljø- og naturpolitik i dialog med borgerne, interesseorganisationerne, kommunerne og staten. Staten skal naturligvis fortsat stille krav til amtsrådenes planlægning, men dialogen er vigtig, og den vil blive styrket.

Så var hr. Poulsgaard inde på, om der overhovedet er nogen steder, hvor man kan dokumentere, at dyre- og fuglelivet er truet.

[Miljøministeren]

Ja, i høj grad. Et af de mest forurenede områder, vi har i landet, er Ringkøbing Fjord, som hr. Poulsgaard jo også kender. Der er næsten intet liv mere i fjorden, fiskebestanden er gået betydeligt tilbage. Der var en tælling af fuglene for 10 år siden, der viste, at for ændernes og gæssenes vedkommende lå tallene på ca. 42.000. En tælling sidste år viste, at tallene for begge vedkommende var under 10.000, altså en tilbagegang til under en fjerdedel af den oprindelige bestand for 10 år siden. Det tør nok siges – og det vil jeg også gerne minde hr. Poulsgaard om – at det kan vore folk i Vestjylland bestemt ikke lide.

Er der overhovedet behov for en styrkelse af naturformidlingen? Jeg skal svare kort: ja. Det har denne debat også klart vist. Derfor arbejder vi også aktivt i miljøministeriet på at styrke naturformidlingen. Jeg kan oplyse, at vi i efteråret modtog en rapport fra fredningsstyrelsen om en dansk naturvejlederordning. Rapporten foreslår, at man baserer en dansk naturvejledning på de aktiviteter, der allerede er i gang, men at der sker en bedre koordinering, at der iværksættes en efteruddannelse, og at der igangsættes en række forsøgsordninger. Fredningsstyrelsen overvejer for tiden, hvordan rapporten nu kan følges op.

Endvidere vil jeg nævne, at miljøministeriet på en række andre områder yder en god oplysningsvirksomhed. Jeg tænker bl.a. på undervisningsmateriale til brug for folkeskolen og ikke mindst på de meget populære naturskoler.

I den forbindelse finder jeg også anledning til at pege på naturskoler, der oprettes på statsarealer. Der er til dato oprettet 9 naturskoler på statsskovvæsenets arealer, og disse naturskoler havde i 1983–84 ca. 18.000 elevbesøg. For tiden overvejer skovstyrelsen, om det er muligt at styrke indsatsen på dette område, og det vil vi følge op i miljøministeriet. Der er ingen tvivl om, at man herigenem kan skabe en kærlighed til og en forståelse for naturen i den opvoksende slægt.

Jeg glæder mig til det udvalgsarbejde, der nu forestår. Jeg tror, at vi i fællesskab kan gå et skridt længere frem i beskyttelsen af vores natur.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Først finder jeg det rimeligt at gøre opmærksom på, at socialdemokratiet er enig i de synspunkter, der er kommet frem om, at vi ikke skal have miljøspørgsmål ind i frikommuneforsøgene, fordi det vil dreje sig om beslutninger, som det vil være overordentlig vanskeligt at redressere, hvis de viser sig at være forkerte. Ministeren kan jo tælle stemmer her i salen, og så vil han meget hurtigt komme til det resultat, at der er et flertal imod, at man eksperimenterer med miljøområdet i forbindelse med frikommunerne.

Det, der bragte mig herop i øvrigt, var det, ministeren sagde om, at det nu pludselig var nødvendigt med yderligere, og så kan jeg ikke huske, om der blev sagt forsøg eller undersøgelser, inden marginaljordsredøgørelsen kunne komme. Jeg vil meget gerne fra ministeren i dag høre, hvad det er for områder, det drejer sig om. På hvilke områder skal man have undersøgelser, på hvilke områder skal man have forsøg, inden man kan komme med denne redegørelse, som vi faktisk venter temmelig voldsomt på? Og så vil jeg også gerne spørge ministeren: hvornår skønner ministeren at denne rapport kommer? Varer det 14 dage, varer det en måned, varer det tre måneder? Det var faktisk meget nyttigt for os andre at vide.

Sønderby (V):

Det, der fik mig op at tale lidt før anden runde, var fru Lone Dybkjærs bemærkning om, at jeg beklagede, at jeg ikke kunne finde modstand. Jeg tror nok, fru Lone Dybkjær har opfattet mine bemærkninger forkert, for det, jeg sagde i mit første indlæg, var, at alle de punkter, der var fremme, var ting, vi sådan set enten havde taget fat på eller var i færd med at tage fat på, og derfor beklagede jeg, at et enkelt parti nu kom med et beslutningsforslag og ligesom tog patent på dette. Men i svartalen sagde fru Lone Dybkjær så, at det ikke var meningen, at man fra radikal side ville tage patent på det her, og så er vi enige, for alle disse ting er nogle, vi prøver at klare i fællesskab. Det var det, jeg prøvede at påpege.

Når jeg nu er på talerstolen, vil jeg gerne spørge fru Lone Dybkjær, hvordan man skal forstå det, der står på side 3 i bemærkningerne, for der kom et spørgsmål fra fru Dorte

[Sønderby]

Bennedsen om Hedeselskabet, som jeg ikke helt forstår. Der står på side 3:

»Det må desuden overvejes at inddrage opgaver, som Det Danske Hedeselskab varetager for staten i denne administrative forklænging.«

Jeg vil da godt lige spørge, når man nævner Hedeselskabet her: har man ikke indtryk af fra forslagsstillernes side, at Hedeselskabet også er gået ind i den miljøpositive side af sagen og prøver at medvirke til at klare vandløbene og alle de ting dér? Jeg ved ikke rigtig, hvorfor man skal gå uden om det, men det kan jeg måske få forklaret.

Så nåede jeg ikke at få det hele sagt om marginaljorderne. Det blev af ministeren sagt, at redegørelsen herom er lige om hjørnet, og vi er alle sammen enige om, at der er nogle marginaljordsproblemer. Det var derfor, jeg sagde, at det er nævnt både i EFs grøn bog, i landbrugsministeriets arbejder med det og af miljøministeriet og landboorganisationerne, og jeg kan da også sige, at i de planer om en ny landbrugslov, som landbrugsministeren har – han har fået et par skrub her i dag, dem skal han nok selv svare på – har man også taget højde for den problematik. Fru Lone Dybkjær siger, at marginaljorderne eventuelt kunne beplantes med skov og sådan noget, og det tager man også højde for i den nye landbrugslov. Jeg synes derfor ikke, der er de store problemer i lovforslaget, for vi er på vej med alle disse ting. Det eneste – og det var også det, fru Lone Dybkjær svarede fru Birgith Mogensen på – vi måske er lidt uenige om, er hastigheden, hvor stærkt det skal gå, eller måske er det mere, hvordan vi finder pengene til det, og da kan det da være spændende at se, om der til den naturfond, som fru Lone Dybkjær foreslår, kommer midler fra anden side, der vil hjælpe os over disse problemer. Fru Lone Dybkjær er jo også medansvarlig for finansloven og for at få det hele til at nå sammen, og alle de steder, hvor vi kan få ting lavet, som ikke koster penge, er vi da absolut med. Vi er også villige til både på den ene og den anden måde at være med til at ofre nogle midler, men der skal være en sammenhæng i tingene, og det er det, vi prøver at forklare.

Margrete Auken (SF):

Som jeg sagde i mit første indlæg, er noget af det, som er mest bekymringsvækkende ved hele den grønne bølge, der skyller ind over os, at den måske kan være meget verbal og knap så fuld af konkrete initiativer, så jeg prøver ligesom at gribe fat nogle af de steder, hvor jeg kan se, at vi kan få noget konkret ud af det, og jeg vil godt tilslutte mig det, som fru Dorte Bennedsen sagde om marginaljorderne. Vi venter spændt, for det kan jo gå rivegalt, hvor der kommer juletræer på alle de jorder, som man i landbrugsministeriet finder ud af at det ikke kan betale sig at have under dyrkning, og hvis det bliver løsningen, har vi tabt en enestående lejlighed på gulvet.

Jeg vil også lige sige om frikommuneordningen, at jeg er glad for, at fru Dorte Bennedsen kom så klart ud, men jeg tror også, at jeg lige kort misforstod fru Lone Dybkjær. Jeg kunne ikke helt høre, hvor klar meldingen var, for det er klart, at administrative tiltag, sådan som ministeren har præsenteret dem for os, kan føres frem og tilbage, og det er det, ministeren har lovet os. Men det, der går galt – og næsten alt, hvad jeg har set, er noget, der kan gå rivegalt – kan ikke føres tilbage uden meget store omkostninger, så kan vi nu her få den melding igennem, er det også et meget stort udbytte.

Jeg er lidt ked af, at vi ikke fik så klar en melding på det med finansloven. Det var selvfølgelig lidt af en gimmick, jeg lavede før med lov nr. 230 bare for at fortælle, at det burde have været helt andre summer, vi havde at rutte med i dag, end de sølle 15 mill. kr., som vi så gerne skulle have til at blive til noget mere, og her ville jeg måske have sat pris på en klar tilkendegivelse også fra fru Lone Dybkjær. Men jeg tror da stadig væk, at vi kan få det, når vi skal have vores finanslov igennem. Det er der ingen grund til at være skeptisk over for.

Så vil jeg sige, at jeg er parat til at tilgive ministeren næsten hvad som helst af valenheder efter den om Vestamager. Når man bor sådan, at man nærmest kan se Vestamager, er det noget, man omfatter med meget stor ømhed, og det er en fantastisk chance, vi har i øjeblikket for at få fredet dette store område. Det er sådan, at jeg går hjem og føler, at ministeren næsten har givet et godt løfte her, så alle mine spydigheder, som jo ellers løber lidt af med mig, har jeg fuldstændig gemt at

[Margrete Auken]

vejen, og jeg vil takke ministeren, idet jeg går ud fra, at jeg har forstået ham rigtigt. Det er ikke bare en lille yndig plet, vi skal finde derude, når vi skal ud og vise rundt, men det er faktisk et stort dejligt område, kun begrænset af det, som tidligere har været lagt ud, og bestemt ikke af andet, så det vil jeg have lov til at takke meget for.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det skal blive meget kort. Jeg glemte, da jeg var heroppe før, at tage en kort bemærkning med om frikommunerne.

Jeg er lidt betænkelig ved, at man, så snart der kommer nogle forslag om frikommuner, inden man har set og drøftet dem, tager afstand fra dem, og derfor synes jeg nok, man skal prøve også at tro på, at de folk, som jeg nævnte i mit indlæg, ude i amter og kommuner vil tage et ansvar. Jeg vil lige have lov til at citere det, der står om, at region- og sektorplanerne må være mere handlingsbetonede:

»Amternes planlægning skal gøres til et mere slagkraftigt arbejdsredskab og give udtryk for amtsrådenes aktive indsats for natur- og miljøbeskyttelse.«

Det er altså ikke så farligt at lægge nogle ting ud til amter og til friamter og -kommuner, og jeg er lidt betænkelig, hvis man, inden man overhovedet har set forslagene, og inden man har hørt om dem og drøftet dem lidt, tager afstand fra dem.

Nu angriber man også gang på gang, at vi ikke vil kommunalt selvstyre. Jeg er helt overbevist om, at de folk, der bliver valgt, er så ansvarsbevidste, at fru Margrete Auken ikke skal være bange for, at der bliver problemer med, at noget ikke kan føres tilbage igen, for jeg tror ikke, der bliver behov for at føre noget tilbage igen. Derfor synes jeg ikke, hun skulle have den angst.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu tror jeg aldrig, nogen har beskyldt venstre for ikke at ville decentralisering, hvad angår miljøforvaltning. Vi har vist fået forslag på forslag om, at det hele skulle lægges ud til amter og kommuner, og det er præcis af den grund, at vi er lumsk bange for

dette forslag. Vi støttede i sin tid frikommuneordningen, og da var det forudsætningen, at disse sager ikke skulle med. Det blev sagt mange gange, og det blev lovet mange gange, så vi føler os en lille smule – nu kommer der et ord, man ikke må sige – haleløbet i denne sag, hvis jeg skal bruge et dannet ord for det, vi føler.

Så vil jeg lige sige, at jeg synes også, det var meget bekymringsvækkende, at vi ikke kunne få fredningsstyrelsens notat. Det plejer vi at kunne, og jeg er dybt forskrækket over det. Jeg har ikke set det, hr. Sønderby, men jeg kan gætte, hvad der står i det, siden vi for en gangs skyld ikke måtte få et notat over, hvad ministeren ellers meget beredvilligt plejer at sende os. Det siger noget om, at vi står med en temmelig skræmmende affære her.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det skal lige være til fru Margrete Auken. Jeg opfattede det sidste indlæg sådan, at SF ikke forventer ret meget indflydelse i kommuner og amter efter det kommende valg.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg har kun et par enkelte bemærkninger.

Hr. Sønderby spørger om Hedeselskabet. Jeg siger jo temmelig stilfærdigt, netop for ikke at komme ind i nogle angreb, at det vil være naturligt at inddrage Hedeselskabet. Uanset om man synes, at det, Hedeselskabet laver, er godt eller skidt – og det skal jeg lade være med at tage en diskussion om her – kan man i hvert fald ikke sige, at det ikke influerer på det danske landskab. Derfor vil det være rimeligt, at det indgår her, og så må man finde ud af, hvad der er den mest hensigtsmæssige facon, og så tage en fordomsfri drøftelse af tingene.

Og så vil jeg godt sige, at jeg oplever hr. Sønderby sådan, at det hele er på vej, så der er faktisk ingen grund til at gøre noget som helst, og strengt taget behøvede vi kun partiet venstre, for det ordner det hele gelinde og roligt. Dertil må jeg så bare sige, at vi er nogle, der har en lidt anden opfattelse, og selv om der er nogle ting på vej, kan vi godt være med til at påvirke dem, også på nogle tidlige stadier. Det kan somme tider være godt, at der ikke bliver sat alt for meget ar-

[Lone Dybkjær]

bejde i gang, uden at man har en eller anden pejling af, hvor tingene står.

Og så vil jeg sige til fru Margrete Auken, at det kan være, jeg udtrykte mig uklart. Jeg udtrykte mig, synes jeg selv, præcis som fru Dorte Bennedsen og sagde, at dette er et farligt område, fordi vi kan lave nogle ændringer her, som vi ikke kan tilbageføre. Det sagde jeg oven i købet, men man kan også bruge udtrykket: som det er utrolig kostbart at tilbageføre. Det synes jeg er en grund til ikke at tage det med her.

I den sammenhæng vil jeg også sige til hr. Sønderby, at der er ikke tale om, at folk i amter og kommuner ikke er ansvarsbevidste, men det kan faktisk godt være, at vi ved at lægge nogle ting ud sætter folk i en uløselig konflikt. Vi kender jo alle sammen de konflikter, der kan være mellem kommuner i diskussionen om arbejdspladser, og hvad ved jeg, og da kan det være meget nyttigt at have nogle overordnede regler at holde sig til, så det ikke bliver en kamp, hvor den, der kan tilbyde de dårligste forureningsforhold, kommer og siger: ja men vi behøver ikke at tage hensyn til miljøet her, vi er i denne kommune ret ligeglade – fordi man er så forhippet på at få arbejdspladser. Der er faktisk situationer, hvor der må være nogle overordnede hensyn. Det er sådan set den diskussion, vi skal have med, og det er også den diskussion, som bør afspejle sig i frikommunen. Jeg synes ikke, man skal tage stilling til alting på forhånd, men jeg synes, der er visse konflikter, som man ikke skal lægge over i amter og kommuner, for det kan man simpelt hen ikke være bekendt. Der er visse konflikter, som vi må løse for amter og kommuner; det er også somme tider derfor, man har en statslig myndighed

Poulsgaard (FP):

Det kan jo ikke undre, at fremskridtspartiet fik en ordentlig tur af fru Lone Dybkjær, for det var de radikale og de grønne, der ville det hele. Vi vil faktisk også noget, fru Lone Dybkjær, men imod alle de grønne partier siger vi: den generation, der lever her, og næste generation skal også være her. Vi kan lide den velfærdsstat, der er blevet bygget op, og vi vil ikke tilbage til jordhulerne, men somme tider har man fornemmelsen af, at de grønne er blevet så grønne og så naturbevid-

ste, at vi nu skal have siv i træskoene igen, at man simpelt må tilbage.

Vi siger, at når du har et moderne industrisamfund, er der visse ting, som du er nødt til at acceptere vil gå ud over miljøet.

Det er i øvrigt fantastisk at se, når man kører på vore motorveje, hvor man må køre 100 km, hvor grønt græsset er, og hvor flot træerne står, når man tænker på alt det salt. Det viser, hvor meget naturen faktisk kan tåle, bare vi ikke blander os i det hele tiden.

Så snakkede fru Margrete Auken før noget om tilbage. Tilbage til hvad? Det var noget forfærdeligt noget, hvis vi plantede det hele til med juletræer. Hvad en præst har imod juletræer, forstår jeg stadig væk ikke, men hvad er det, fru Margrete Auken vil føre det tilbage til? Hvad er det for romantiske drømme, fru Margrete Auken har om, at sådan skal natur se ud? Hvad er det for noget nostalgi at komme med her? Men man kan jo ikke forvente andet fra SFs side. Alligevel ville det være interessant at få at vide, hvad SF egentlig har tænkt sig at den marginaljord skulle bruges til, for jeg tror da ikke, SF kunne drømme om, at vi skulle bygge sommerhuse på den. Fy da, det var da endnu værre end forurening, at der var nogle fæle kapitalister, der skulle have nogle sommerhuse dér. Vi skal måske have legepladser og den slags ting, hvad ved jeg. Men det var da rart at få løftet sløret lidt for, hvad det er, man har tænkt sig, når det ikke må være juletræer.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Fru Dorte Bennedsen rejste spørgsmålet om marginaljorderne igen. Jeg har sagt, at marginaljordsproblematikken er stor. Hvordan kan vi afgrænse det? Hvad forstår vi egentlig ved marginaljord? Er det strandenge, eller er det dyrkbar jord i dag, der har været hede tidligere og nu er blevet god landbrugsjord, men giver for lidt? Det må vi afklare først. For det andet må vi så finde ud af, hvad vi kan gøre for at udnytte disse områder. Kan vi udnytte dem erhvervmæssigt? Kan vi udnytte dem naturmæssigt? Jeg nævnte også problemet med det, der ligger op til vore vandløb.

Der er ingen tvivl om, at hvis vi virkelig skal få klarhed over det her, må vi også gøre nogle forsøg. Disse forsøg sætter vi i gang

[Miljøministeren]

for at få afklaret disse problematikker, men min redegørelse skal ikke afvente disse forsøg, og derfor er redegørelsen så tæt fremme, at det – nu skal jeg ikke spænde forventningerne højere, end at vi kan opfylde dem – er mit absolut realistiske skøn, at den inden en måned er her i folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af d.d. meddeler industriministeren, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give folketinget en skriftlig redegørelse:

Industripolitisk redegørelse 1985 (Redegørelse nr. R 3).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Jeg foreslår, at forhandlingen om denne redegørelse finder sted torsdag den 21. november. Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte dette forslag som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udv. ang. videnskabelig forskning (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Nyt medl.: Ole Bernt Henriksen

Miljø- og planlægningsudvalget (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Nyt medl.: Ole Bernt Henriksen

Det politisk-økonomiske udvalg (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Nyt medl.: Ole Bernt Henriksen

Markedsudvalget (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Ny stedf.: Ole Bernt Henriksen

Det udenrigspolitiske nævn (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Ny stedf.: Ole Bernt Henriksen

Udv. vedr. dansk sikkerhedspolitik (4/11 85):

Udtræder: Iversen

Ny stedf.: Ole Bernt Henriksen

Arbejdsmarkedsudvalget (4/11 85):

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Estrup

Boligudvalget (4/11 85):

Udtræder: Niels Helveg Petersen

Nyt medl.: Estrup

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Niels Helveg Petersen

Det politisk-økonomiske udvalg (4/11 85):

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Estrup

Retsudvalget (4/11 85):

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Estrup

Uddannelsesudvalget (4/11 85):

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Estrup

Udenrigsudvalget (4/11 85):

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Estrup

Udv. ang. videnskabelig forskning (4/11 85):

Udtræder: Lone Dybkjær

Nyt medl.: Estrup

Udtræder: Inger Marie Bruun-Vierø

Ny stedf.: Lone Dybkjær